

---

# Krisestyring i Danmark

---



Udgivet af:

**Beredskabsstyrelsen**

Datavej 16

3460 Birkerød

Telefon 45 90 60 00

Email: [brs@brs.dk](mailto:brs@brs.dk)

[www.brs.dk](http://www.brs.dk)

Forsidebillede:

Satellitbillede nedtaget af DMI fra den amerikanske Suomi NPP satellit

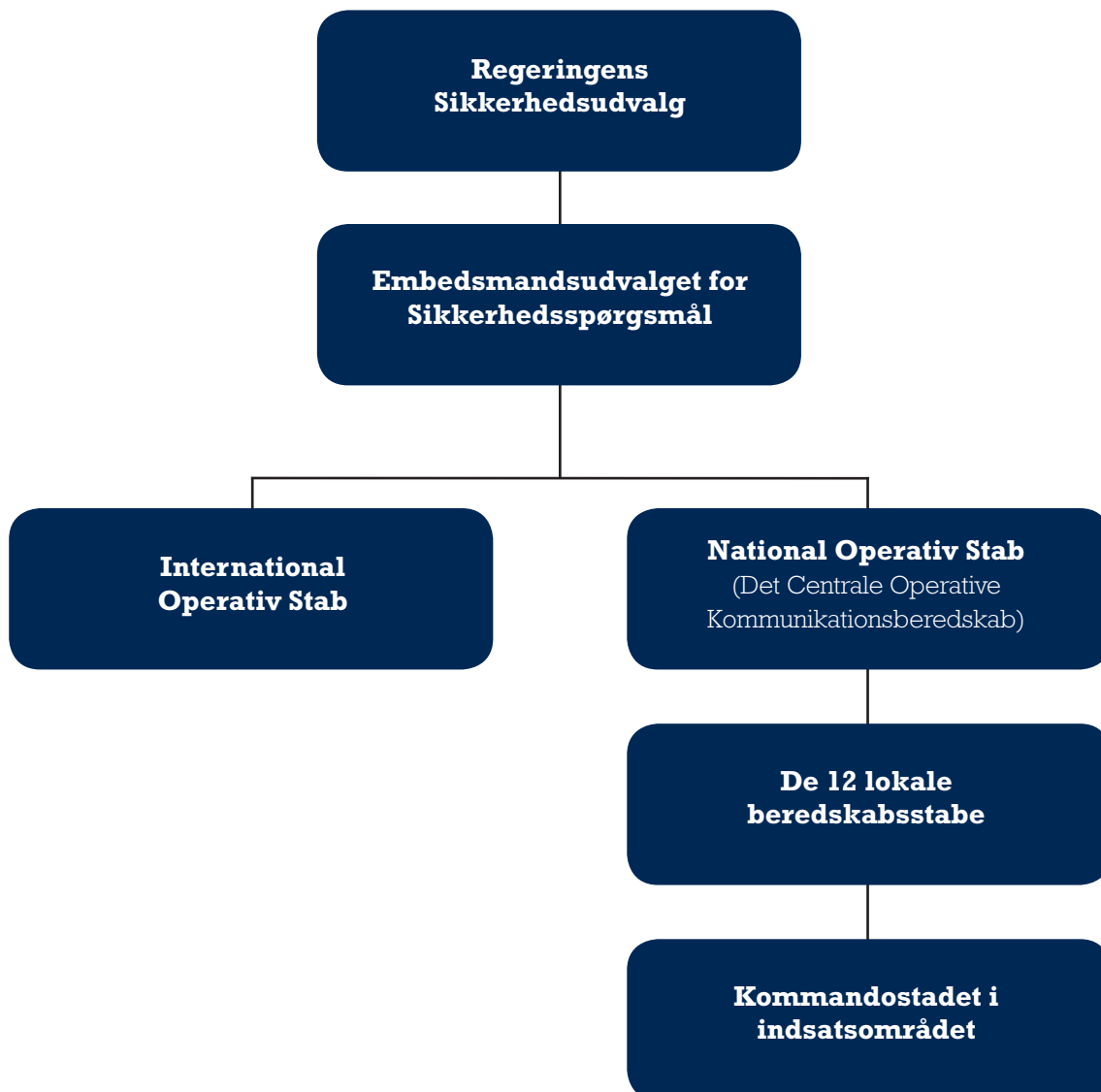
Marts 2015

# Formål

Det sker, at ekstraordinære hændelser og kriser rammer Danmark. Disse hændelser kan være menneskeskabte eller naturskabte, uforudsete eller varslede. Fælles for dem er, at der er tale om situationer, der skaber et behov for en særlig indsats.

Nogle hændelser er så alvorlige eller omfattende, at der er behov for krisestyring på tværs af mange forskellige myndigheder, både på centralt og lokalt niveau. I sådanne tilfælde koordineres indsatsen inden for rammerne af det nationale krisestyringssystem.

Formålet med dette dokument er at præsentere opgaver, opbygning og ansvarsfordeling i det nationale krisestyringssystem.



# Det nationale krisestyringssystem

Det nationale krisestyringssystem er bygget op omkring en række tværgående krisestabe; fra kommandostadet i et indsatsområde hele vejen op til Regeringens Sikkerhedsudvalg. I Danmark er krisestyringssystemet opbygget som en generel og fleksibel kapacitet. Det betyder, at krisestyringssystemet kan anvendes ved alle former for større ulykker og katastrofer eller ved større planlagte begivenheder, fx politiske topmøder.

Myndighederne kan aktivere det nationale krisestyringssystem, eller dele af systemet, når man vurderer at en ekstraordinær hændelse ikke kan håndteres effektivt eller tilstrækkeligt hurtigt af det daglige beredskab, eller når der er et behov for tværgående koordination og gensidig orientering.

Det nationale krisestyringssystem bidrager også til, at samfundets samlede ressourcer bliver inddraget og anvendt hurtigt og effektivt under en krise. Det overordnede mål er, at konsekvenserne af større ulykker og katastrofer begrænses mest muligt, så samfundet efter kort tid kan vende tilbage til en normalsituation.

## Hovedopgaverne for det nationale krisestyringssystem

- At skabe og fastholde et overblik over den aktuelle situation (det fælles situationsbillede), så involverede myndigheder på alle niveauer hurtigt og effektivt kan træffe beslutninger.
- At sikre et aktivt samarbejde og en effektiv koordination af handlinger og ressourceanvendelse på tværs af myndigheder og niveauer.
- At kunne informere om situationen og give handlingsanvisninger, så befolkningen får grundlag for at tage vare på deres egen sikkerhed og sundhed.

*National Beredskabsplan, 6. udgave*

Aktiveringen af det nationale krisestyringssystem ændrer ikke på ansvarsfordelingen mellem de involverede myndigheder. Den enkelte myndighed har og bevarer det fulde ansvar for ledelsen af indsatsen inden for eget sektorområde, ligesom det er den enkelte myndighed, der har ansvaret for information af eget politiske niveau samt krisekommunikationen til befolkningen. Det er således gældende for alt arbejde i tværgående krisestabe, at den enkelte myndighed deltager med egen kompetence i overensstemmelse med sektoransvarsprincippet.

Krisestyringssystemet er baseret på fem centrale principper, som er styrende både for den overordnede rolle- og ansvarsfordeling og organisering, men også for handlinger i konkrete krisesituationer.

### **Principper for det nationale krisestyringssystem i Danmark**

- Sektoransvarsprincippet: Den myndighed, der har ansvaret for en opgave til daglig, bevarer ansvaret for opgaven under en større ulykke eller katastrofe.
- Lighedsprincippet: De procedurer og ansvarsforhold, der anvendes i dagligdagen, anvendes i videst muligt omfang også i krisestyringssystemet.
- Nærhedsprincippet: Beredskabsopgaverne bør løses så tæt på borgerne som muligt og dermed på det lavest egnede, relevante organisatoriske niveau.
- Samarbejdsprincippet: Myndighederne har et selvstændigt ansvar for at samarbejde og koordinere med andre myndigheder og organisationer, både vedrørende beredskabsplanlægning og krisestyring.
- Handlingsprincippet: I en situation med uklare eller ufuldstændige informationer er det mere hensigtsmæssigt at etablere et lidt for højt beredskab end et lidt for lavt beredskab. Samtidig skal der hurtigt kunne ændres på beredskabet i nedadgående retning for at undgå ressourcespild.

*National Beredskabsplan, 6. udgave*

## National Beredskabsplan

Det nationale krisestyringssystem beskrives i den nationale beredskabsplan. Formålet med planen er at fastlægge de rammer, procedurer mv., der gælder for myndighederne, når mange forskellige aktører skal arbejde sammen om at håndtere større ulykker og katastrofer.

Den nationale beredskabsplan indeholder derfor et overblik over opbygningen af det nationale krisestyringssystem, herunder organisering og ansvars- og kompetenceforhold, beskriver de generelle forventninger til de enkelte myndigheders bidrag til krisestyringen, jf. beredskabslovens § 24, samt fastlægger de overordnede procedurer i forbindelse med større ulykker og katastrofer. Det er forsvarsministeren, som har ansvaret for at udarbejde og revidere den nationale beredskabsplan, jf. beredskabslovens § 26.

Planen gælder under alle forhold og hændelsestyper, og tænkes primært anvendt i tilfælde af ekstraordinære hændelser, der kræver en koordineret indsats blandt de berørte centrale myndigheder m.fl. Planen gælder for alle myndigheder og følges i relevant og muligt omfang af rigsmyndighederne i Grønland og på Færøerne.

## Kriseberedskabsgruppen

Kriseberedskabsgruppen er et planlægningsforum, som understøtter den løbende tilpasning af det nationale krisestyringssystem. Kriseberedskabsgruppen bidrager bl.a. til at fastlægge de overordnede rammer for krisestyringssystemet, forsvarsministerens koordinering af beredskabsplanlægningen samt den strategiske forankring af statslige myndigheders beredskabsplanlægning og krisestyring.

Kriseberedskabsgruppen består af repræsentanter på afdelings- og kontorchefsniveau fra Forsvarsministeriet (formand), Statsministeriet, Udenrigsministeriet, Justitsministeriet, Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse, Værnsfælles Forsvarskommando, Forsvarets Efterretningstjeneste, Beredskabsstyrelsen, Rigspolitiet, Politiets Efterretningstjeneste og Sundhedsstyrelsen.

Kriseberedskabsgruppen indkaldes ikke i forbindelse med akutte kriser, men Kriseberedskabsgruppen skal mindst hvert andet år planlægge og gennemføre en national krisestyringsøvelse, hvor den nationale beredskabsplan afprøves. Øvelsesledelsen varetages af Beredskabsstyrelsen og Rigspolitiet i fællesskab. Det er gruppens ansvar, at planen bliver evalueret efter øvelser og efter brug i krisesituationer.

# Myndighedernes bidrag til den samlede krisestyring

Enhver statslig myndighed kan få en rolle i krisestyringen, men det er de konkrete omstændigheder, der afgør, hvilke specifikke myndigheder, der inddrages i hvilke krisestabe. Krisestyringssystemet i Danmark er baseret på, at både statslige myndigheder, regioner og kommuner har forberedt sig og er fortrolige med deres roller og ansvar. Det fremgår af beredskabslovens kapitel 5, at myndighederne hver inden for deres område skal planlægge for opretholdelse og videreførelse af samfundets funktioner i tilfælde af større ulykker og katastrofer, herunder udarbejde beredskabsplaner.

Myndighederne skal således planlægge for at kunne:

- Varetage krisestyringen inden for eget ansvarsområde.
- Bistå andre myndigheder under større ulykker og katastrofer, der involverer flere sektorer.
- Indgå i tværgående krisestyingsfora.

## Myndighedernes opgaver

I relation til deltagelsen i de tværgående krisestyingsfora, fx regeringens krisestyingsorganisation, NOST eller de lokale beredskabsstabe, skal myndighederne være forberedt på med kort varsel at kunne:

- Repræsentere og løbende holde tæt kontakt til egen sektor/myndighed, herunder med presseansvarlige.
- Skabe overblik over og orientere om situationen i egen sektor/myndighed, herunder om erkendte eller uforudsete problemer (herunder ressourcemangler) samt hvordan sektoren/myndigheden vurderer, at situationen kan udvikle sig på kort og lang sigt.
- Orienterer om de forberedte, iværksatte og gennemførte konkrete, sektorspecifikke beredskabsforanstaltninger, herunder udmøntningen af eventuelle generelle beredskabsforanstaltninger.
- Orienterer om forberedt, iværksat og gennemført sektorvis information til befolkningen og medierne om de synlige sektorspecifikke beredskabsforanstaltninger, afledte konsekvenser og indsatsen i egen sektor.
- Vurdere og revurdere foranstaltningerne og deres afledte konsekvenser på tværs af sektorerne.
- Vurdere og revurdere behovet for information til offentligheden på baggrund af den aktuelle situation.

*National Beredskabsplan, 6. udgave.*

# Krisestyringssystemets organisation

Inden for det nationale krisestyringssystem kan den tværgående koordination foregå på fire niveauer:

- Regeringens krisestyringsorganisation
- Den Nationale Operative Stab (NOST)
- De 12 lokale beredskabsstabe
- Kommandostadet (KST) i indsatsområdet

## Regeringens krisestyringsorganisation

Regeringens krisestyringsorganisation omfatter to udvalg: Regeringens Sikkerhedsudvalg (Sikkerhedsudvalget) og Embedsmandsudvalget for Sikkerhedsspørgsmål.

- **Regeringens Sikkerhedsudvalg** vil i tilfælde af en større ulykke/katastrofe blive holdt løbende orienteret om situationen samt drøfte eventuelle spørgsmål af overordnet politisk og strategisk karakter.
- **Embedsmandsudvalget for Sikkerhedsspørgsmål** vil i tilfælde af en større ulykke/katastrofe blive holdt løbende orienteret om situationen af NOST og af de involverede ressortministerier. Embedsmandsudvalget rådgiver Sikkerhedsudvalget i spørgsmål af politisk og strategisk karakter.

Embedsmandsudvalgets medlemmer er Statsministeriets departementschef (formand), Økonomi- og Indenrigsministeriets departementschef, Udenrigsministeriets departementschef, Justitsministeriets departementschef, Forsvarsministeriets departementschef, chefen for Politiets Efterretningstjeneste og chefen for Forsvarets Efterretningstjeneste.

For begge udvalg gælder det, at Statsministeriet kan indkalde ad hoc-repræsentanter fra andre departementer, hvis det er relevant for krisestyringen. Det er endvidere op til departementerne selv at rette henvendelse, såfremt de vurderer, at der er behov for at blive inddraget.

## Den Nationale Operative Stab (NOST)

NOST varetager en koordinerende funktion, og skal bl.a. sikre, at regeringens krisestyringsorganisation og de respektive sektorer løbende er i besiddelse af relevante, koordinerede og præcise oplysninger om den konkrete indsats.

NOST holder sig opdateret om den operative indsats, herunder i de lokale beredskabsstabe og relevante sektorer, og skaber et samlet overblik i forbindelse med den konkrete indsats. NOST forsyner endvidere løbende myndigheder, der deltager i NOST og regeringens krisestyringsorganisation samt øvrige relevante centrale aktører med de fornødne oplysninger (bl.a. information om situationsbilledet) med henblik på, at sektorerne hurtigt og effektivt kan træffe beslutninger.

De faste medlemmer i NOST er Rigspolitiet (formand), Beredskabsstyrelsen, Værnsfælles Forsvarskommando, Politiets Efterretningstjeneste, Forsvarets Efterretnings-



tjeneste, Sundhedsstyrelsen og Udenrigsministeriet. NOST indkalder endvidere ad hoc-medlemmer fra relevante myndigheder m.fl.

## **Det Centrale Operative Kommunikationsberedskab (DCOK)**

DCOK er en delstab til NOST og skal sikre, at der hurtigt bliver videregivet relevante, præcise, korrekte og koordinerende informationer til offentligheden og medierne om situationen og eventuelle særlige forholdsregler. Deltagerne i DCOK skal spejle deltagerne i NOST, både i forhold til faste medlemmer og ad hoc-medlemmer.

DCOK koordinerer og bistår ved videregivelsen af meddelelser og informationer til befolkning og medier, bl.a. i samarbejde med de presseansvarlige på lokalt og regionalt niveau. DCOK foretager generel overvågning af medierne for at identificere potentielle emner, der kan påvirke udviklingen af en krise. Endelig udarbejder DCOK oplæg til regeringens krisestyringsorganisation om kommunikation i forhold til befolkning og medier. Der sondres mellem den politisk-strategiske krisekommunikation, som koordineres indenfor rammerne af regeringens krisestyringsorganisation, og den operative krisekommunikation, som varetages af de sektoransvarlige myndigheder og koordineres inden for rammerne af NOST/DCOK.

## **Den Internationale Operative Stab (IOS)**

Den Internationale Operative Stab varetager den overordnede koordinerende funktion ved større hændelser i udlandet med henblik på at skabe en hurtig og effektiv dansk indsats, der kan bistå danske borgere.

De faste medlemmer af IOS er Udenrigsministeriet (formand), Statsministeriet, Justitsministeriet, Rigspolitiet, Forsvarsministeriet, Værnsfælles Forsvarskommando, Beredskabsstyrelsen, Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse og Sundhedsstyrelsen. IOS kan endvidere indkalde ad hoc-medlemmer fra relevante myndigheder og private aktører. Ligeledes kan IOS i en konkret situation indkaldes med udvalgte medlemmer af den faste medlemskreds.

## **De lokale beredskabsstabe (LBS)**

I hver af landets 12 politikredse kan der etableres en lokal beredskabsstab, som varetager den tværgående koordination og samarbejde ved ekstraordinære hændelser inden for politikredsens geografiske område.

Ved ekstraordinære hændelser, der berører flere politikredse, kan Rigspolitichefen, efter omstændighederne i samråd med Værnsfælles Forsvarskommando og Beredskabsstyrelsen, udpege en politikreds som ansvarlig for løsningen eller samordningen af indsatsen.

De faste medlemmer i hver af de lokale beredskabsstabe er politiet (formand), totalforsvarsregionen, Beredskabsstyrelsens regionale beredskabscenter, kommunerne og regionens sundhedsberedskab. Politiet kan desuden indkalde ad hoc-medlemmer fra andre relevante myndigheder samt private aktører til den lokale beredskabsstab.

## **Kommandostadet (KST) i indsatsområdet**

Den samlede indsats ved større skader koordineres af politidirektøren, jf. beredskabslovens § 17. Den koordinerende ledelse indebærer, at politiet skal sikre, at samtlige funktioner i og uden for indsatsområdet koordineres på en sådan måde, at den samlede indsats foregår så effektivt som muligt.

Løsningen af opgaverne på et skadested og i et indsatsområde foregår i KST i samarbejde mellem indsatsleder-politi, indsatsleder-redningsberedskab og lederen af sundhedsindsatsen (den koordinerende læge). Øvrige relevante ledere kan inddrages ad hoc. I praksis har indsatsleder-politi den koordinerende ledelse i hele indsatsområdet, indsatsleder-redningsberedskab har ansvaret for den tekniske ledelse på skadestedet og lederen af sundhedsindsatsen (den koordinerende læge) har ansvaret for den præhospitale indsats på skadestedet.

# International krisestyring

## EU

Udenrigsministeriet er det nationale kontaktpunkt i relation til krisehåndtering i EU.

Inden for rammerne af EU er der etableret interne strukturer for krisekoordination mellem medlemsstater i form af EU's krisekoordinationsmekanisme, *The EU Integrated Political Crisis Response Arrangements* (IPCR), som har til formål at forbedre EU's muligheder for at tage hurtige beslutninger i tilfælde af omfattende katastrofer, der kræver hurtigt politisk handling fra EU's side.

Under ledelse af det siddende EU formandskab, er IPCR et forum, hvor medlemslandene og EU-systemet kan udveksle informationer og koordinere handlinger i krisituationer, der kræver en samlet og koordineret EU-indsats.

Derudover er der i EU udarbejdet en operativ manual med kontaktoplysninger for de myndigheder i medlemslandene, der skal orienteres.

## NATO

Udenrigsministeriet er det nationale kontaktpunkt i relation til den civile krisehåndtering i NATO og Værnsfælles Forsvarskommando i relation til den militære krisehåndtering i NATO.

I regi af NATO er der opbygget et krisestyringssystem, *NATO Crisis Response System* (NCRS), der har til formål at støtte NATO's beslutningsproces i forbindelse med opståede kriser. NCRS skal sikre den nødvendige politiske kontrol over mulige Crisis Response Measures. NCRS skal desuden styrke den fælles civil-militære opgaveløsning, herunder skabe sammenhæng mellem civile og militære beredskabsforanstaltninger og undgå duplikering af NATO procedurer. Endelig skal NCRS bidrage til at støtte operationer styret af andre internationale organisationer efter godkendelse af NATO-rådet fra sag til sag.

I NATO-hovedkvarteret i Bruxelles er det de danske militære og civile repræsentationer, som videreformidler beredskabstiltagene via Det Nordatlantiske Råd til det nationale krisestyringssystem, der foretager den nationale implementering.

### **Beredskabsstyrelsens rolle i krisestyringssystemet:**

Beredskabsstyrelsen er en myndighed under Forsvarsministeriet, der arbejder for et robust samfund ved at udvikle og styrke beredskabet, så ulykker og katastrofer forebygges og afhjælpes.

I den forbindelse løser Beredskabsstyrelsen en række operative opgaver og myndighedsopgaver på beredskabsområdet, såsom nationale og internationale assistancer, ekspertberedskaber, uddannelser, brandforebyggelse og beredskabsudvikling.

For at understøtte myndigheders og virksomheders arbejde med at udvikle deres krisestyringskapacitet, stiller Beredskabsstyrelsen en række værktøjer til rådighed. Styrelsen rådgiver eksempelvis om beredskabsplanlægning, faciliterer og afholder øvelser og indsamler statistik på redningsberedskabets område. Derudover modtager Beredskabsstyrelsen beredskabsplaner fra alle statslige myndigheder i henhold til beredskabslovens § 24, stk. 3., hvilket giver mulighed for sparring og rådgivning og bidrager samtidigt til at skabe en bedre sammenhæng i planlægningen på tværs af sektorer, statslige myndigheder og andre beredskabsrelevante aktører.

# Oversigt over planer, aftaler, retningslinjer, vejledninger mv.

Nedenfor fremgår delplaner, aftaler, retningslinjer, vejledninger mv., der har relevans i forhold til tværgående krisestyring og beredskabsplanlægning i regi af det nationale krisestyringssystem.

Dokumenterne er i nogle tilfælde tilgængelige på de ansvarlige myndigheders hjemmesider.

På baggrund af konkret henvendelse tager de ansvarlige myndigheder stilling til, om ikke-offentliggjorte planer kan udleveres til andre aktører.

## Planer, aftaler mv.

Titel	Ansvarlig
National Beredskabsplan	Beredskabsstyrelsen
NOST hovedplan for stabens virke	Rigspolitiet
DCOK plan for stabens virke	Rigspolitiet
National krisekommunikationsplan	Rigspolitiet
Handlingsplan for den Internationale Operative Stab	Udenrigsministeriet
Varslingsaftalen	Beredskabsstyrelsen
National krisestyring ved udbrud af pandemisk influenza	Sundhedsstyrelsen
Nuklear beredskabsplan	Beredskabsstyrelsen
Koordination og krisestyring i forbindelse med alvorlige cyberhændelser	Center for Cybersikkerhed

## Retningslinjer, vejledninger mv.

Titel	Ansvarlig
Nationalt Risikobillede	Beredskabsstyrelsen
Helhedsorienteret beredskabsplanlægning	Beredskabsstyrelsen
Kommissorium for Kriseberedskabsgruppen	Forsvarsministeriet
Vejledning til statslige myndigheder om beredskabsplanlægning	Beredskabsstyrelsen
Retningslinjer for indsatsledelse	Beredskabsstyrelsen
Vejledning om planlægning af sundhedsberedskab	Sundhedsstyrelsen
Styrkelse af den psykosociale indsats ved beredskabshændelser	Sundhedsstyrelsen
Beredskab for pandemisk influenza	Sundhedsstyrelsen
Retningslinjer for varsling	Rigspolitiet

